

Powtórka z języka polskiego

Rozwiąż test. Odpowiedzi porównaj z rozwiązaniami podanymi na www.dziennikbaaltycki.pl

Fryderyk Schiller

Rycerz Toggenburg

„Rycerzu, znajdziesz we mnie
Tylko siostrzaną tkliwość;
Innej pragnąc daremnie,
Przykrość mi sprawiasz dotkliwą.
Spokojnie patrzeć za tobą
Chcę odchodzącym w spokoju.
Tych też ze skrytą żalobą
Nie mogę w oczach twych pojąć.”

Słowa te są mu jak pchnięcie
Szyfetu, krwią serce broczy.
Mocnym ją żegna objęciem
I milcząc na siodło skoczy.
Na ziemi szwajcarskiej chyżo
Zwrotuje swoje drużyny;
Pod znakiem świętego krzyża
Ruszają do Palestyny.

Czynami rycerskiej chwały
Znaczyli pochodu ślady;
Ich pióropusze szumiwały
Wszędzie wśród wrogów gromady.
A Toggenburga dla pogan
Postrachem stało się miano;
Ale w nim boleść trwa sroga
Nie zagojoną wciąż raną.

Rok cały klęskę swych łosów
Znosił, lecz dłużej nie zdzierży;
Spokoju zyskać nie sposób,
Porzuca więc swych żołnierzy.
W Jaffie na pokład korabla¹
Wstępuje z tęsknym pośpiechem;
Djczysty kraj go przywabia,
Gdzie wiatr tchnie milej oddechem.

Spiesz wędrowiec przed pałac,
Pułka we wrota znajome,
Lecz straszna wieść go spotkała
I w serce raziła gromem:
„Tę, której szukasz, od świata
Święte przysięgi już dziela,
Wczoraj spełniona obiata²:
Zakonny oblokła welon”.

F. Schiller, *Ballady*, przełożył Gabriel Karcki, PIW, Warszawa 1962, s. 57–59.

¹ korab – okręt ² obiata – ofiara ³ włosienica – sciana żalobna lub pokutna

Zadanie 1. Uzupełnij.

- a) Celem podróży do Palestyny była walka przeciw albo
b) Środek transportu, którym Toggenburg wracał z wyprawy, to
c) Po powrocie z Palestyny rycerz dowiedział się, że ukochana
d) Bohater zrezygnował z życia i stał się
e) Oprócz miłości Toggenburg doświadczał również innych uczuć. Były to
f) W chwili śmierci bohater prawdopodobnie myślał o

Zadanie 2. Powiedz, w jakim kraju mieszkał tytułowy bohater utworu.

Zadanie 3. Wypisz z tekstu wyrażenie informujące o tym, jak długo Toggenburg przebywał poza krajem ojczystym.

Zadanie 4. W utworze występuje przestawny szyk wyrazów. Przekształć podane fragmenty, zamieniając szyk przestawny na prosty.

- a) *Czynami rycerskiej chwały znaczyli pochodu ślady.*
b) *A Toggenburga dla pogan postrachem stało się miano.*
c) *Rok cały klęskę swych łosów znosił.*

On wtedy z głuchym spokojem
Z ojcowskich wyszedł pieleszy;
Nie spojrzy już na swą zbroję
Ani się koniem nacieszy.
Grodu swojego bastiony
Dostojny opuszcza rycerz;
Odchodzi nie dostrzeżony,
Odziany we włosienicę³.

Postawił chałupinę
U stromej góry podnóża,
Gdzie się klasztoru budynek
Z gęstwiny lip wynurza.
Tam – ledwo świt się zaszłoci,
Póki się słońce nie skryje –
Trwa pograżony w tęsknocie
I cichą nadzieją żyje.

Tam, wyteżonym wzrokiem
Ku klasztorowi przypadłszy,
Czeka, aż w milej oknie
Szyba zadzwoni. Patrzy
I wygląda tej chwili,
I do tej chwili wzdycha,
Gdy z okna się wychyli
Postać anielska, cicha.

Wtedy zasypia pogodnie,
Na twarde ległszy postanie,
Z otuchą myśląc, że co dnia
Nowy ranek nastanie.
Dzień po dniu, rok za rokiem
Przesiedział, marząc o niej,
Bez skarg czekając, aż w oknie,
W jej oknie szyba zadzwoni.

Czekając onej chwili,
Gdy wzrok stęskniony spotka
Postać, co się wychyli,
Anielska, cicha, słodka.
Takim go śmierć nareszcie
W jakiś poranek zastała:
Ku oknu była wciąż jeszcze
Zwrócona twarz zbliżona.

Zadanie 5. Uzupełnij podane zdania. W punktach a) i b) wpisz liczebniki, w pozostałych – nazwy środków stylistycznych.

- a) Narrator w tekście wypowiada się w osobie.
b) Utwór składa się z strof, każda ma wersów.
c) *Broczy – skoczy, drużyny – Palestyny* to przykłady
d) Wyrazy z drugiej zwrotki: *mocnym, szwajcarskiej, swoje, świętego, są*
e) *Rok cały klęskę swych łosów znosił*

Przeniesienie słowa *znosił* do następnego wersu jest przykładem

f) *Anielska, cicha, słodka* – takie nagromadzenie wyrazów będących tą samą częścią mowy to

Ballada – gatunek literacki zawierający elementy epickie, liryczne i dramatyczne. Jest to utwór wierszowany, opowiadający najczęściej o niezwykłych lub tajemniczych wydarzeniach z przeszłości.

Zadanie 6. Podanym cechom ballady przyporządkuj litery: E (element epicki), L (element liryczny), D (element dramatyczny).

- a) narrator – c) wypowiedzi bohaterów –
b) fabuła – d) podkreślenie uczuć bohatera –

Zadanie 7. Uzasadnij w kilku zdaniach, że utwór *Rycerz Toggenburg* jest balladą.

Zadanie 8. *Balladyna* Juliusza Słowackiego jest
A. powieścią B. dramatem C. balladą D. nowelą

Zadanie 9. Rycerze byli bohaterami wielu utworów literackich. Wzór idealnego rycerza można znaleźć w:

- A. *Antygonie* Sofoklesa C. *Pieśni o Rolandzie*
B. *Zemście* A. Fredry D. *Bogurodzicy*

Zadanie 10. Uzupełnij.

- a) Z rycerzami przy Okrągłym Stole zasiadał król
b) Okrągły Stół w legendzie był symbolem

Zadanie 11. Podkreśl określenia dotyczące idealnego rycerza.

- a) był zwolennikiem wolności wyznania
b) odznaczał się niezwykłym męstwem
c) dochowywał wierności swemu władcy
d) najwyżej cenił życie rodzinne
e) walczył w obronie wiary chrześcijańskiej
f) był wszechstronnie wykształcony
g) gotów był poświęcić życie dla ojczyzny
h) pozostawał wierny wybrance serca

Zadanie 12. Podane niżej nazwy własne wpisz obok postaci, z którymi Ci się te nazwy kojarzą.

Lancelot Durendal Dulcynea
Saraceni Sancho Pansa Ginewra

- a) hrabia Roland:
b) król Artur:
c) Don Kichot:

Zadanie 13. *Walczyć z wiatrakami* to znaczy:

- A. walczyć z silniejszym przeciwnikiem
B. walczyć z czymś nierealnym, urojonym
C. walczyć z wrogami ojczyzny
D. walczyć z żywiołami natury

Zadanie 14. Wyraz *donkiszoteria* oznacza:

- A. marzycielstwo, dziwactwo C. cwaniactwo, przebiegłość
B. uczciwość, samodzielność D. śmieszność, próżniactwo

Zadanie 15. Kim był gietmek?

Zadanie 16. Uzupełnij: Postacią historyczną, wzorem cnót rycerskich w Polsce był Jego imię występuje w powiedzeniu *polegać jak na*

Zadanie 17. Uzupełnij zdania.

Znanym od średniowiecza sposobem rozwiązywania sporów honorowych był Przeciwnika wyzywano przez Rycerze toczyli również walki podczas zawodów zwanych, organizowanych na dworach książęcych.

Zadanie 18. Uzupełnij: Najbardziej znany zamek krzyżacki w Polsce znajduje się w

W wyrazie pochodnym można wyróżnić podstawę słowotwórczą i formant.

Podstawa słowotwórcza – część wyrazu pochodnego przejęta z wyrazu podstawowego.

Formant – cząstka, za pomocą której został utworzony wyraz pochodny, np. w wyrazie *domek* formantem jest cząstka *-ek*, a podstawą słowotwórczą – cząstka *dom-*.

Zadanie 19. W rodzinach wyrazów podkreśl cząstkę wspólną, czyli rdzeń.

- a) krzyżowy, krzyż, Krzyżak, krzyżowiec, krzyżyk
b) rycerski, rycerstwo, rycerz, rycerskość, rycerzyk

Zadanie 20. Wpisz wyrazy pochodne o podanych znaczeniach. Oddziel w nich formant od podstawy słowotwórczej.

- a) ktoś, kto słucha –
b) mający odcień żółty –
c) doprowadzić do porządku –

Zadanie 21. Na podstawie analizy znaczeń podanych wyrazów uzupełnij zdania.

- a) kolejarz, piekarz, malarz, stolarz
Przyrostek *-arz* służy do tworzenia nazw
b) plekamlia, kszęgarnia, suszarnia, kawfarnia
Przyrostek *-arnia* służy do tworzenia nazw
c) uczdwość, umność, błądność, stałość
Przyrostek *-ość* służy do tworzenia nazw

Zadanie 22. Za pomocą różnych przedrostków utwórz od czasownika *rzuć* czasowniki pochodne o podanych znaczeniach.

- a) strącić z góry na dół – c) rzucić w górę –
b) ubrać się w coś – d) usunąć –

Zadanie 23. Podkreśl wyrazy niepodzielne słowotwórczo (nie da się w nich oddzielić formantu od podstawy słowotwórczej).

pies, ręcznik, noc, talerzyk, margaryna, owocować, książka, salami, przeprowadzka

Czasem wyraz pochodny jest krótszy od wyrazu podstawowego. Mówimy wtedy, że wyraz pochodny zawiera **formant zerowy**. Oznacza to, że powstał przez odrzucenie części wyrazu podstawowego (np. od wyrazu *zwisnąć* wyraz *zwisł*).

Zadanie 24. Utwórz wyrazy pochodne za pomocą formantu zerowego.

- a) wykopać – c) schronić się –
b) chwycić – d) rozgłaszać –

W przygotowaniu do egzaminu pomoże ci *Kalendarz gimnazjalisty* wydany przez Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe.